

MAATSCHAPPELIJK VERANTWOORD INKOPEN (MVI)

HOE STAAN WE ERVOOR?

'Het Nationaal plan Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI) 2021 – 2025' omvat 6 thema's om met inkoop en aanbesteden duurzame keuzes en zo maatschappelijke impact te maken. Deze thema's sluiten aan op de Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties:

- Milieu: het tegengaan van milieuverontreiniging en voedselverspilling
- Klimaat: het tegengaan van klimaatverandering
- Circulair: stimuleren van een circulaire economie
- Ketenverantwoordelijkheid / ISV: het stimuleren van ketenverantwoordelijkheid
- Diversiteit en inclusie: het stimuleren van een divers en inclusief bedrijfsleven
- Social return: stimuleren van arbeidsparticipatie van mensen met afstand tot arbeidsmarkt

Net als in 2022 heeft PIANOo in 2023 met de MVI-zelfevaluatie tool gemonitord in hoeverre aanbestedende diensten deze maatschappelijke thema's meenemen in hun inkoopopdracht.* De grafieken en uitleg in deze samenvatting geven daarvan een eerste beeld. De inzichten uit gerichte analyses die de Universiteit van Utrecht heeft gedaan op deze MVI-data van 2023, geven daarbij extra duiding.**

TOEPASSING MVI-THEMA'S

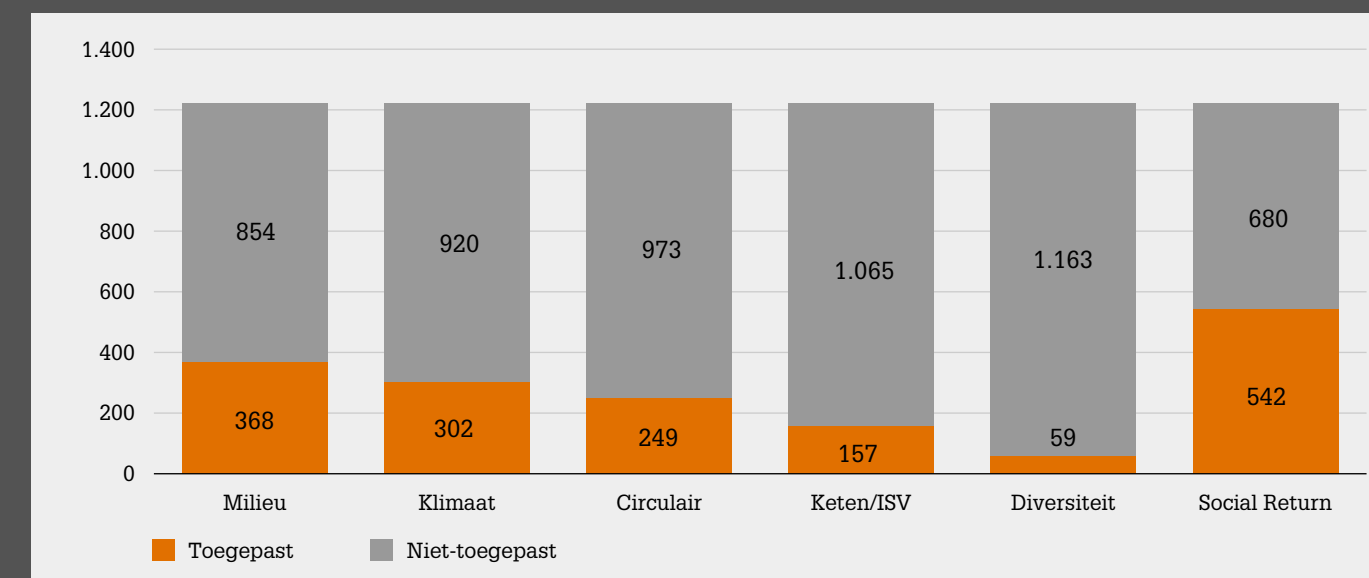
Resultaten 'groene' thema's

- Alle drie groene thema's worden in termen van opdrachtwaarde meer toegepast dan in 2022, maar in aantallen juist minder vaak uitgevraagd.
- Klimaat wordt het meest uitgevraagd in termen van opdrachtwaarde; in minimeis even vaak als in gunningscriterium.***
- Circulariteit wordt steeds vaker uitgevraagd, zeker uitgedrukt als percentage van de opdrachtwaarde: 46% t.o.v. 33% in 2022.***

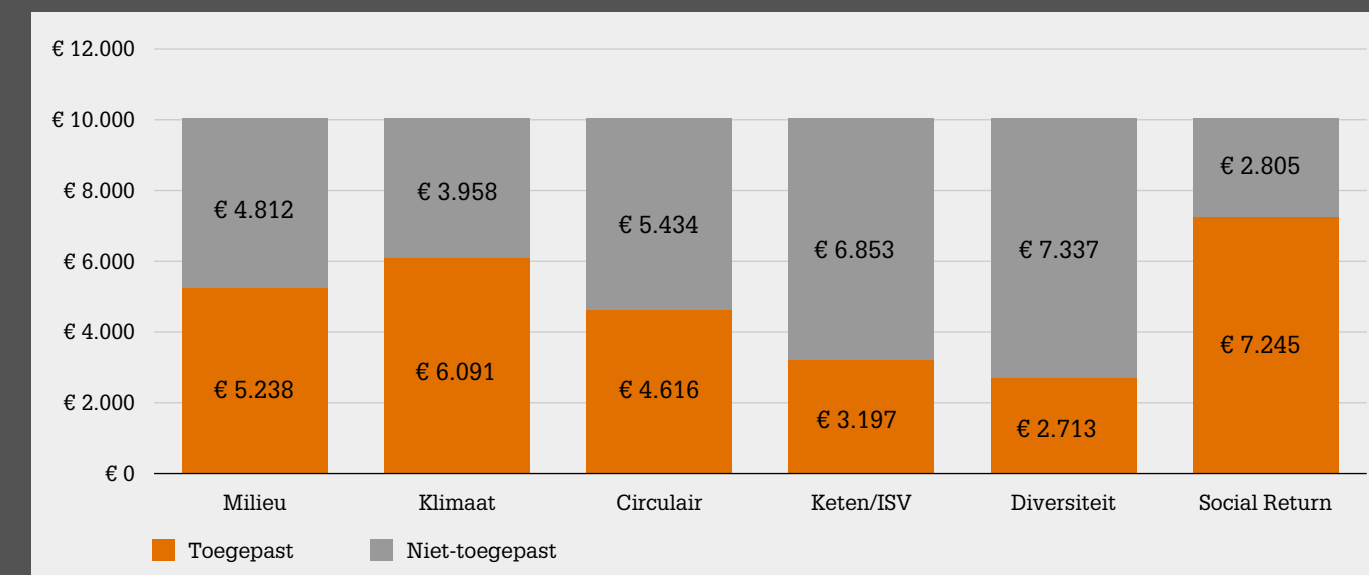
Resultaten sociale thema's

- Social Return is ook in 2023, net als in de voorgaande jaren, het meest uitgevraagd, meestal als minimeis.
- Ketenverantwoordelijkheid (ISV) wordt in 2023 vaker uitgevraagd, uitgedrukt als percentage van de opdrachtwaarde: 32% t.o.v. 15% in 2022, en meestal als minimeis of uitvoeringsvoorwaarde.***
- Diversiteit en inclusie wordt in 2023 het minst uitgevraagd, meestal als minimeis bij de inkoop van diensten.

Thema's toegepast - Aantal percelen

Thema's toegepast - Opdrachtwaarde (in miljoenen)

HOOFDLIJNEN NATIONAAL PLAN MVI

'Maatschappelijke doelen zijn voor overheden niet langer bijzaak maar hoofdzaak in het inkoopproces.'
Om deze belangrijke missie te kunnen bereiken, schrijft het Nationaal plan vier hoofdlijnen voor:

1. Borging van MVI in de organisatie
2. MVI is niet vrijblijvend
3. MVI integraal toepassen
4. Strategische inzet op kansrijke sectoren (zie volgende pagina)

Inzichten in borging, vrijblijvendheid, integraliteit

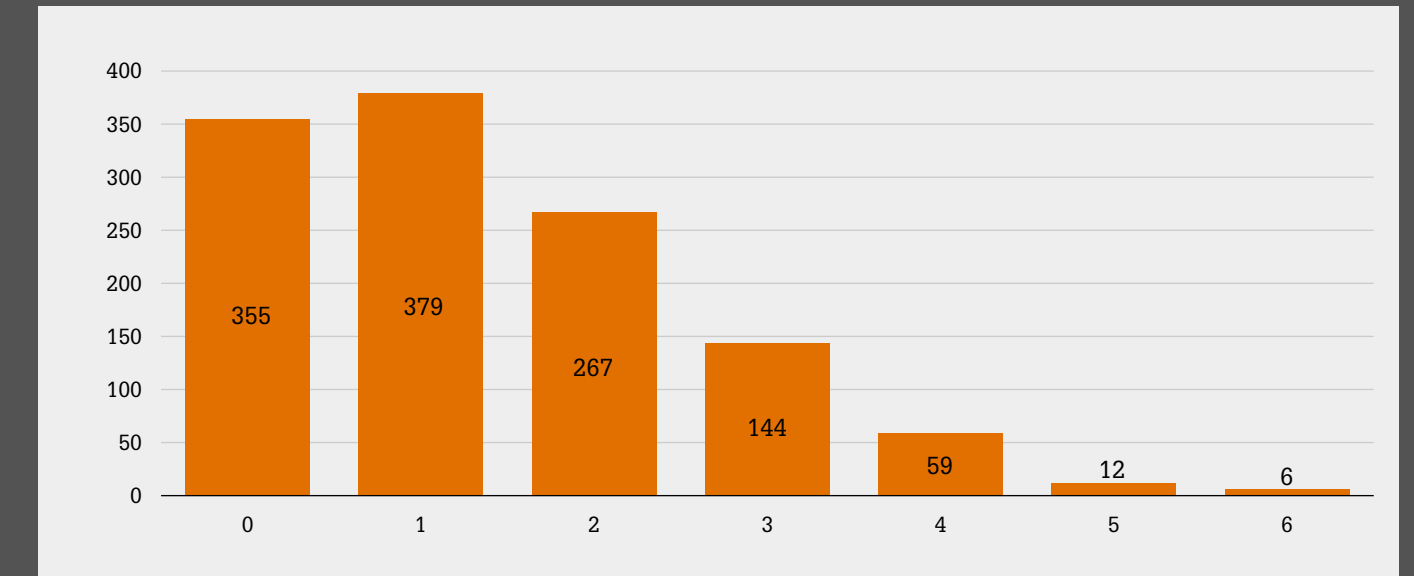
- Omdat er minimaal één MVI-thema wordt uitgevraagd bij grotere inkoopopdrachten lijkt MVI niet meer als vrijblijvend te worden beschouwd en bij de meeste organisaties geborgd. Maar als MVI echt volledig geborgd is verwacht je ook dat voor de kleinere opdrachten altijd aandacht is voor duurzaam en/of sociaal inkopen.
- MVI wordt nog niet integraal toegepast omdat er relatief weinig aanbestedingen zijn waarop meerdere thema's worden toegepast.
- Dat MVI nog niet integraal wordt toegepast is een indicatie dat MVI nog niet volledig is geborgd en dat de mate van vrijblijvendheid nog (te) groot is.

Onderzoeksresultaten**

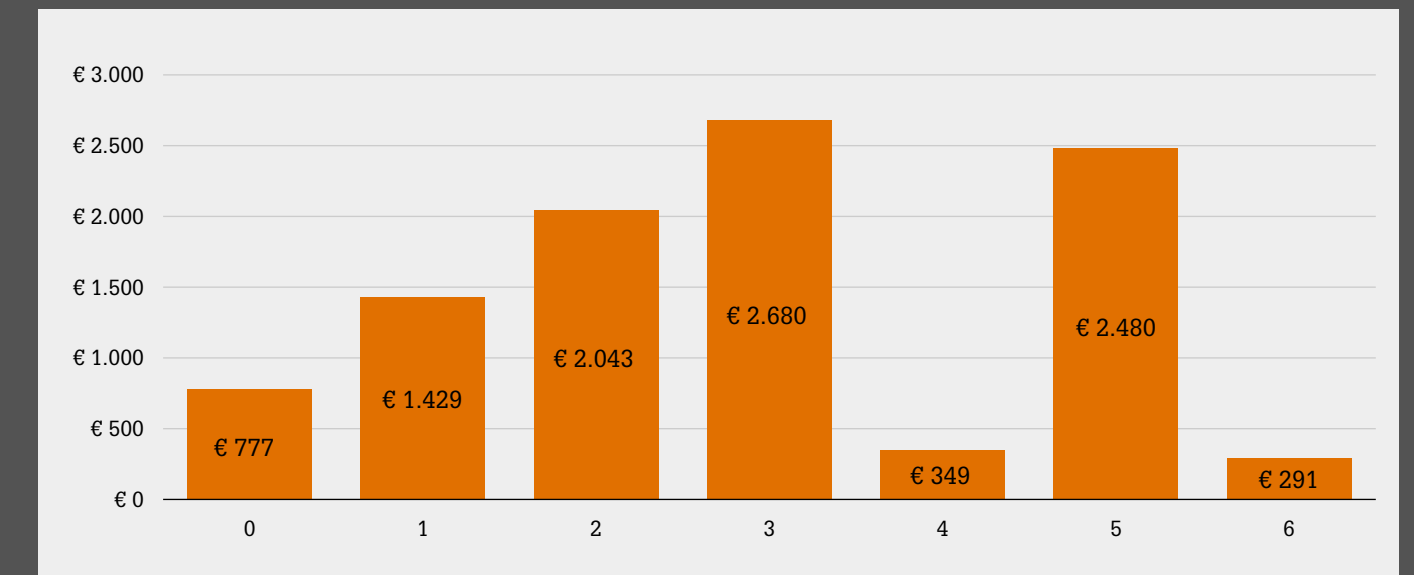

- Het aantal MVI-thema's in een aanbesteding is ca. 80% hoger wanneer circulariteit één van de uitgevraagde MVI-thema's is.

Thema's toegepast - Aantal percelen

Thema's toegepast - Opdrachtwaarde (in miljoenen)***

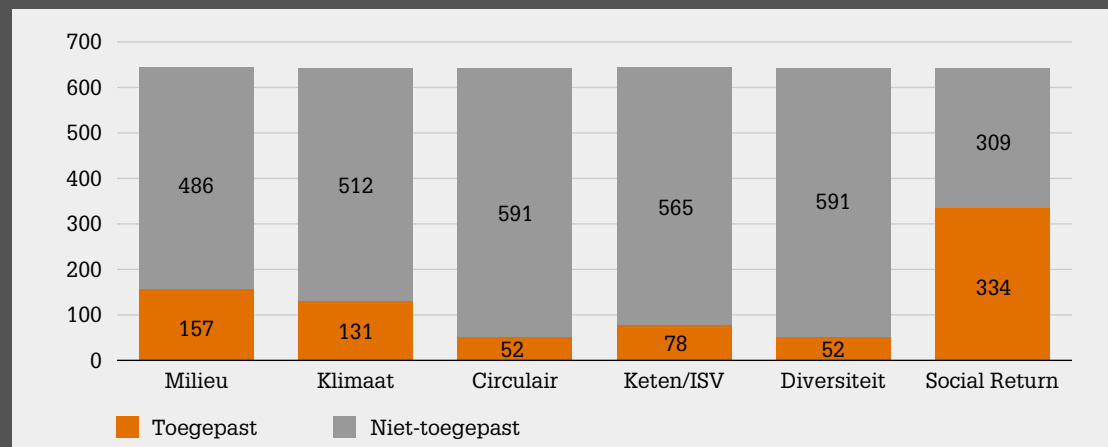

HOOFDLIJNEN NATIONAAL PLAN MVI

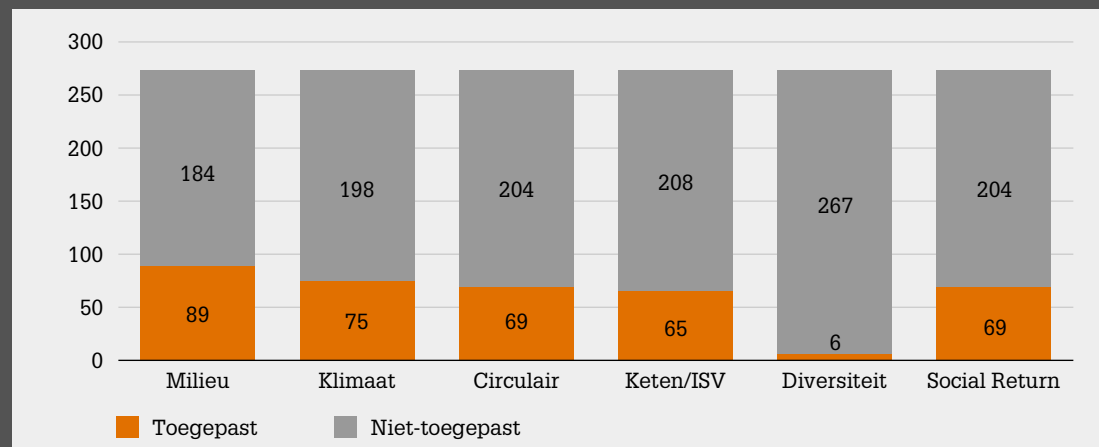
Inzichten inzet kansrijke sectoren

- Het meenemen van MVI-thema's in de inkoopopdracht verschilt sterk tussen Diensten, Leveringen en Werken.
- In 2023 wordt bij Werken MVI het meest toegepast, vooral op de groene MVI-thema's met veel potentiële impact.***
- Bij Leveringen en Werken is de aandacht gelijk verdeeld over Social Return, Milieu, Klimaat en Circulariteit. Ketenverantwoordelijkheid wordt ook vaak meegenomen.***
- Bij Diensten wordt Social Return het meest toegepast, gevolgd door Diversiteit & Inclusie en Klimaat (vooral bij grote opdrachten).

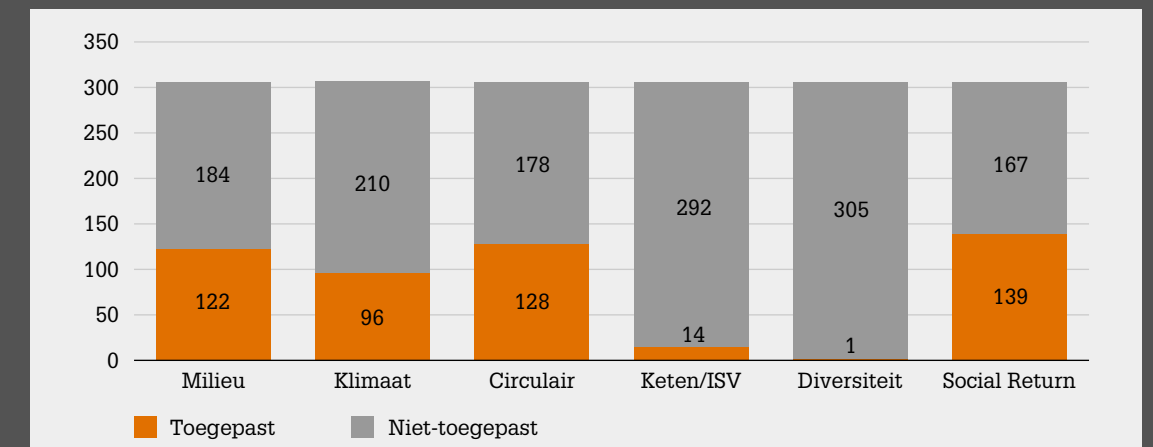
Thema's toegepast (diensten) - Aantal percelen

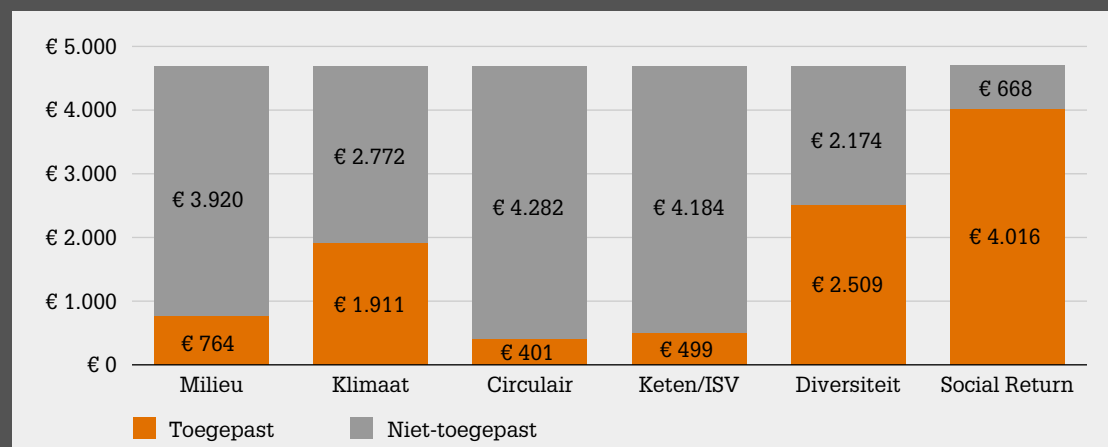
Thema's toegepast (leveringen) - Aantal percelen

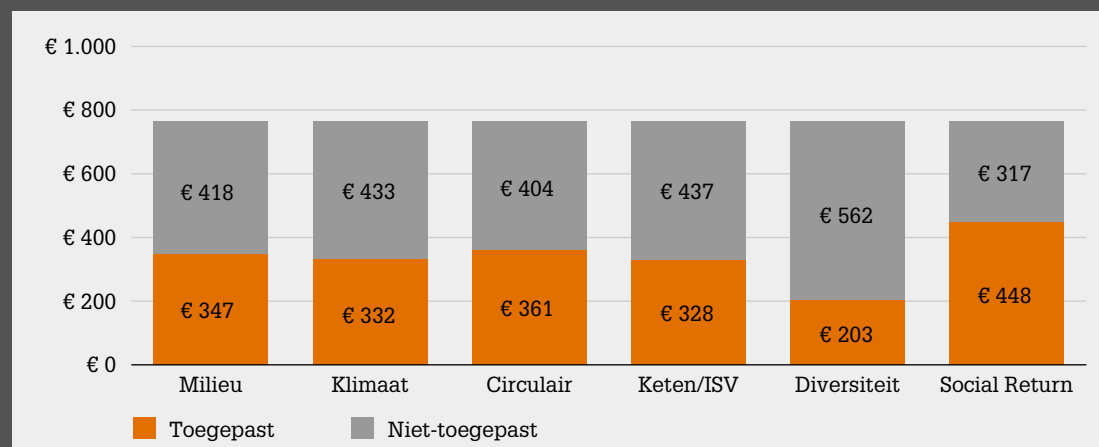
Thema's toegepast (werken) - Aantal percelen

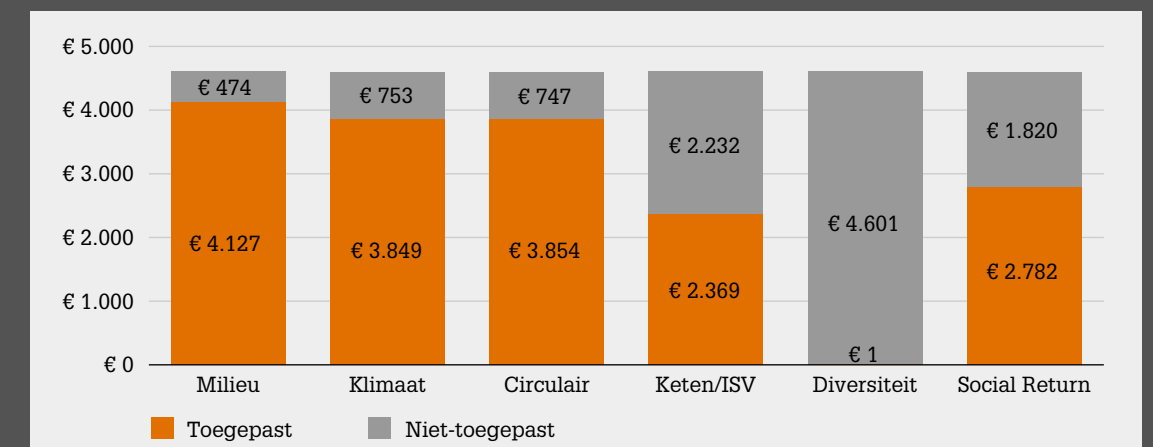
Thema's toegepast (diensten) - Opdrachtwaarde (in miljoenen)

Thema's toegepast (leveringen) - Opdrachtwaarde (in miljoenen)

Thema's toegepast (werken) - Opdrachtwaarde (in miljoenen)

TOEPASSING MVI INSTRUMENTEN

Diverse hulpmiddelen, zoals de MVI-criteriatool, het Ambitieweb en de CO₂-prestatieladder, bieden ondersteuning bij inkopen met impact. Hoe vaak worden deze instrumenten toegepast in aanbestedingen? De eerste tabel (rechts) geeft de totalen weer. In de andere tabellen zijn deze uitgesplitst naar Diensten, Leveringen en Werken.

Duiding van de cijfers

- MVI wordt vaak toegepast zonder het gebruik van MVI-instrumenten (>45%).
- De voorkeur voor het gebruik van bepaalde MVI-instrumenten verschilt tussen de inkoop van Diensten, Werken en Leveringen.
- De bouwblokkenmethode (social return) wordt veel gebruikt bij Diensten en bij Werken.
- De MVI-criteria tool wordt veel gebruikt bij Leveringen.
- De CO₂-prestatieladder wordt veel gebruikt bij Werken.
- Het Ambitieweb wordt steeds vaker gebruikt, vooral bij grotere aanbestedingen.***

Onderzoeksresultaten**

- Wanneer het Ambitieweb (of de MVI-criteria tool) worden toegepast is het aantal toegepaste MVI-thema's 30% hoger en het aantal verschillende MVI-criteria en -minimumeisen 70% hoger. Dit wijst er mogelijk op dat deze procestools bijdragen aan de inbedding van MVI-aspecten.
- Gebruikers van de CO₂-prestatieladder passen meer MVI thema's toe in hun aanbesteding en passen ook meer gunningscriteria toe per thema. Het lijkt erop dat de ladder, door administratieve lasten voor inkopers te besparen, inkopers de ruimte biedt om aanvullende MVI-activiteiten te ondernemen.

Instrumenten toegepast

Totaal

Bouwblokkenmethode	207
MVI-criteria tool	193
CO ₂ Prestatieladder	115
Ambitieweb	102
PSO Ladder	55
LCA-instrumenten MKI	42
R-ladder	40
Omgevingswijzer	23
MVO risicochecker	12
Human Rights Due Dilligence	11
MVO convenanten	6
LCA-instrumenten MPG	4
Anders	126
Geen	561

Instrumenten toegepast

Diensten

Bouwblokkenmethode	111
MVI-criteria tool	73
CO ₂ Prestatieladder	33
Ambitieweb	43
PSO Ladder	29
LCA-instrumenten MKI	2
R-ladder	10
Omgevingswijzer	4
MVO risicochecker	7
Human Rights Due Dilligence	3
MVO convenanten	1
LCA-instrumenten MPG	2
Anders	70
Geen	327

Instrumenten toegepast

Leveringen

Bouwblokkenmethode	32
MVI-criteria tool	73
CO ₂ Prestatieladder	11
Ambitieweb	20
PSO Ladder	11
LCA-instrumenten MKI	3
R-ladder	13
Omgevingswijzer	1
MVO risicochecker	7
Human Rights Due Dilligence	8
MVO convenanten	2
LCA-instrumenten MPG	0
Anders	26
Geen	132

Instrumenten toegepast

Werken

Bouwblokkenmethode	64
MVI-criteria tool	47
CO ₂ Prestatieladder	71
Ambitieweb	39
PSO Ladder	15
LCA-instrumenten MKI	37
R-ladder	17
Omgevingswijzer	21
MVO risicochecker	1
Human Rights Due Dilligence	0
MVO convenanten	3
LCA-instrumenten MPG	2
Anders	30
Geen	102

NIEUW: SPEND IMPACT ANALYSE (SIA)

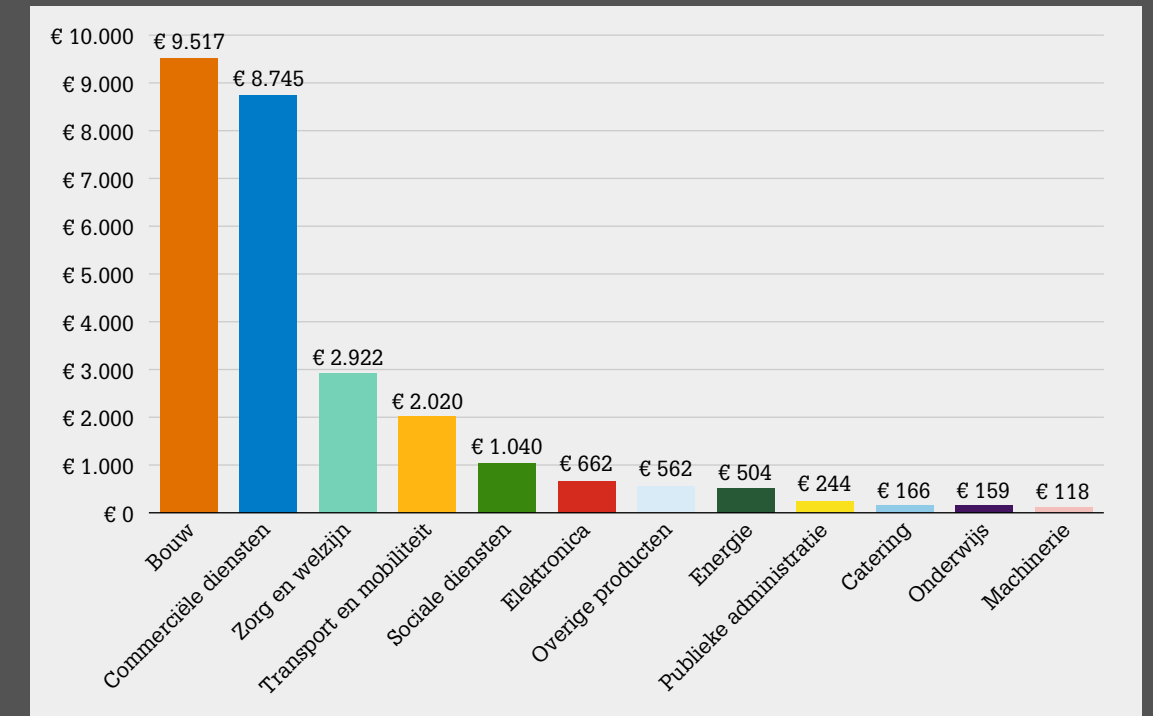
De Spend Impact Analyse geeft inzicht in de impact van alle aanbestedingen. De impact is een weergave van de gemiddelde impact, zoals het RIVM die heeft berekend. Wanneer de aanbesteding volgens dit nationale gemiddelde zou worden aanbesteed, dan is dit de impact.

De Spend Impact Analyse geeft het volgende weer:

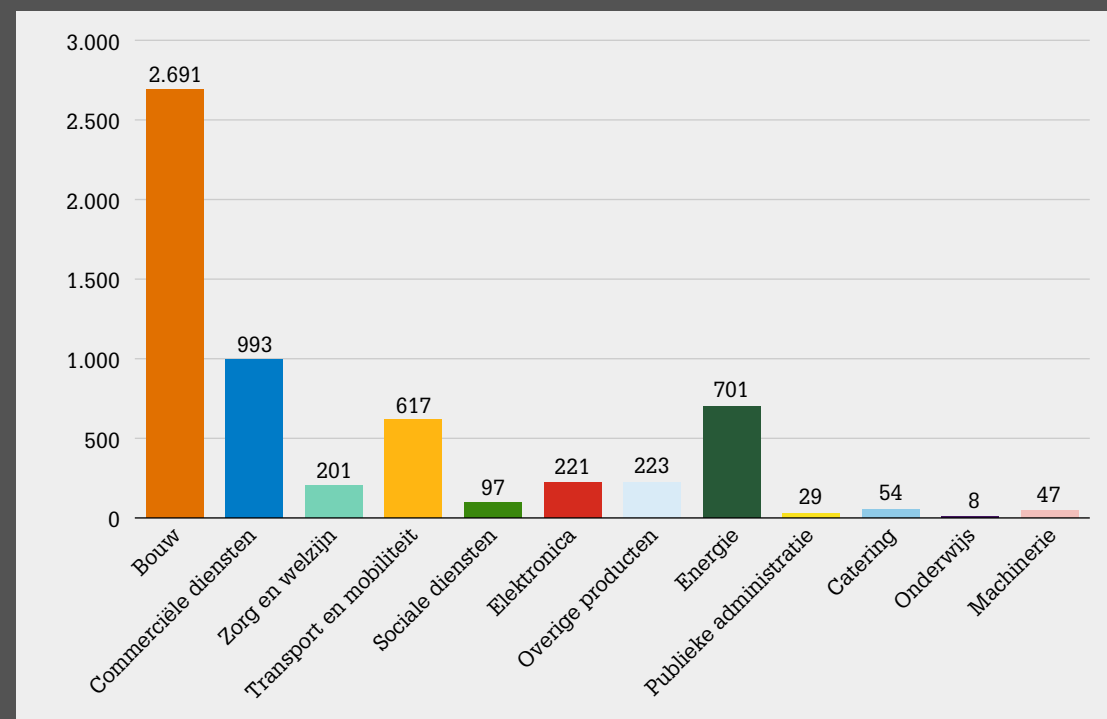
- Uitgaven in € – in 2023 is de totale opdrachtwaarde € 26,7 miljard (o.b.v. alle aanbestedingsdata van TenderNed).
- CO₂-emissies in kiloton CO₂ – de belangrijkste indicator voor negatieve impact op het klimaat.
- Landgebruik in hectare – een indicator voor onder andere biodiversiteit.
- Grondstoffengebruik in ton – een indicator voor circulariteit.

De impact wordt per sector weergegeven. Er worden 10 sectoren onderscheiden. Vanwege toegankelijkheidseisen is alleen de SIA in absolute waarden opgenomen. Iedere overheidsorganisatie kan in de MVI-zelfevaluatiETOOL een Spend Impact Analyse op maat voor de eigen organisatie genereren.

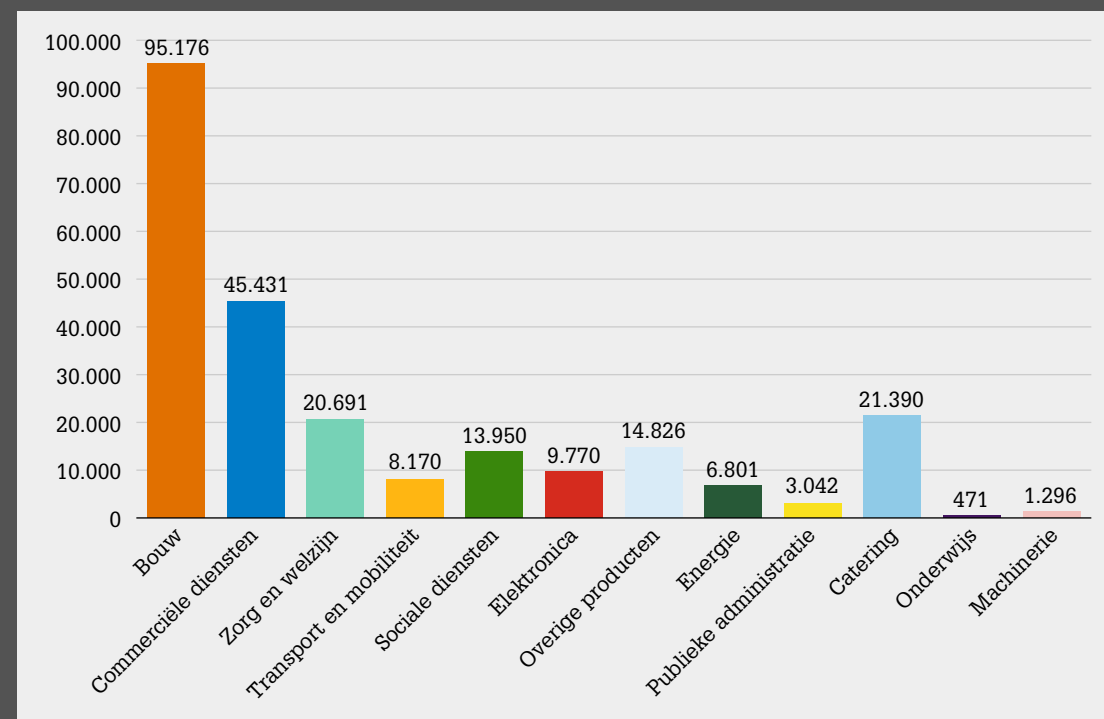
SIA - Opdrachtwaarde (in miljoenen)

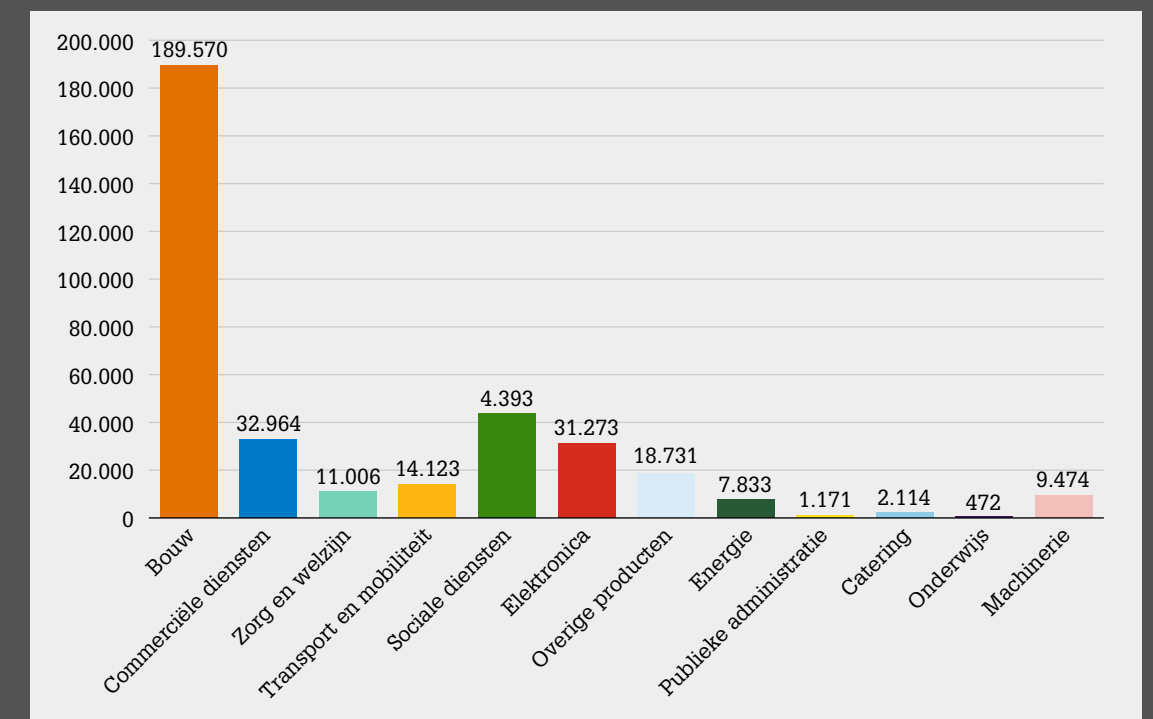
SIA - CO₂-emissies (in kiloton)

SIA - Landgebruik (in hectare)

SIA - Grondstoffengebruik (in ton)

TOELICHTING VOETNOTEN

- * De grafieken en analyses van PIANOo zijn gebaseerd op data uit de MVI-zelfevaluatie tool voor het gunningsjaar 2023. De monitoring is al sinds 1 januari 2022 in lijn gebracht met de opzet en structuur van het Nationaal Plan MVI 2021–2025. De dataset bevat informatie van 1.222 aanbestedingen van ruim 60 overheden (Rijk, gemeenten, provincies, waterschappen, publiekrechtelijke instellingen) met een totale opdrachtwaarde van € 10,1 miljard. Dit is een substantiële hoeveelheid MVI-data, maar dekt niet de totale publieke inkoop van 100 miljard.
- ** De Leerstoel Publieke Inkoop aan de Universiteit van Utrecht heeft specifiek aanbestedingen waarbij ten minste 1 MVI-thema speelt, geanalyseerd. De resultaten zijn gebaseerd op een regressieanalyse waarbij controlevariabelen zijn gebruikt met als doel te voorkomen dat een onevenredige verdeling van aanbestedende diensten, of opdrachten van verschillende sectorale aard of omvang, de resultaten beïnvloedt. (Controlevariabelen: 7 soorten aanbestedende diensten; 45 verschillende CPV-categorieën; Europese vs. nationale aanbesteding.)
- *** Een grote aanbesteding met een opdrachtwaarde van € 2,2 miljard door het ministerie van EZK (Duurzaam herstel mijnbouwschade Groningen) is beeldbepalend voor de cijfers in 2023. De aanbesteding hoort natuurlijk wel thuis in de data, omdat juist deze aanbesteding veel potentiële impact heeft op de 5 toegepaste MVI-thema's (alle behalve Diversiteit & Inclusie).